

ALV – FPTVIMAG & NEVAT

Update Industrie

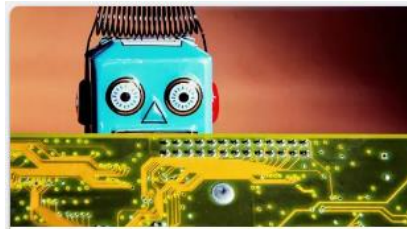
ING Sector Banking - Gert Jan Braam
November 2024

do your thing

ING Sector Banking

Sectorbenadering

Technologieproducenten maken van Nederlandse industrie weer groeisector

12 juli - Verdere productiviteitsstijging noodzakelijk door structureel toenemende personeelsschaarste

Sector thema update

Fotonica - Sleuteltechnologie in Europese waardeketen

(Oktober 2024)

Uitgelicht

ING Sector Insights app

Blijf overal op de hoogte van jouw sector

Nieuwste editie Sector magazine

AI-toepassing in de industrie veelbelovend

Web- en Podcasts

Sector Banker Industry in gesprek met ondernemers

Trends en ontwikkelingen

De actuele trends in de sector Industry

Sectorupdate

Editie september 2024

Sector thema update

Technologie (oktober 2024)

Q Analyse & Onderzoek

- > [Na twee jaar krimp klaart lucht in 2025 op voor de industrie](#)
- > [De kosten van een groenere toekomst voor de cementindustrie](#)
- > [De groene staal make-over: van steenkool naar gas en schroot](#)
- > [Plastic maken zonder olie en gas: het kan, maar het is nog duur](#)
- > [Datastandaarden, schaal en samenwerking cruciaal voor digitalisering productieketens](#)
- > [Eerdere publicaties](#)

Gert Jan Braam

ING Sector Banker Industry

Gert.Jan.Braam@ing.com

Edse Dantuma

Sectoreconoom

Edse.Dantuma@ing.com

www.ing.nl/industry

www.linkedin.com/in/gertjanbraam/

A close-up, high-speed photograph of a metalworking process, likely grinding or polishing. Bright, golden-orange sparks are being ejected from a point of contact between a rotating metal wheel and a workpiece. The background is dark and blurred, showing industrial machinery.

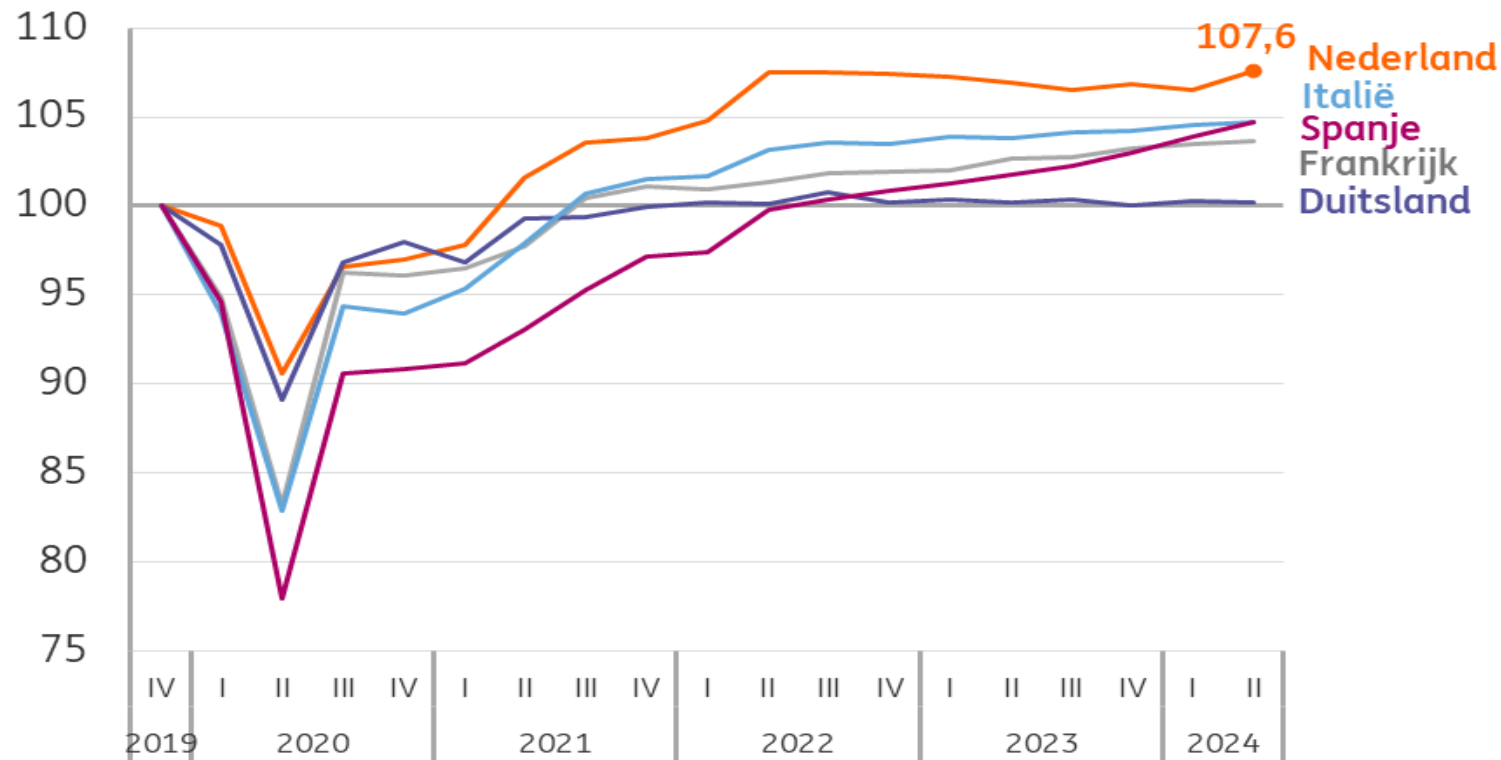
ING Research Macro + NL

ING Sector Banking Industrie

Economische ontwikkeling

Nederlandse bbp het meest boven het precoronaniveau onder de 5 grootste eurozone economieën ondanks een langere stagnatie

Bruto binnenlands product* van vijf grootste eurozone economieën als index (4^e kwartaal 2019 = 100)

*Seizoens- en werkdaggecorrigeerd en in constante prijzen

Bron: Macrobond, bewerking ING Research

Ramingen economische groei – 2025 en 2026

Growth (GDP)

Last updated: 14th October 2024

QoQ% Annualised	3Q24F	4Q24F	1Q25F	2Q25F	3Q25F	4Q25F	2024F	2025F	2026F
US	2.7	1.8	0.5	0.5	1.5	2.3	2.7	1.4	2.0
Japan	0.8	3.2	1.2	1.6	0.4	0.4	-0.1	1.5	0.9
Germany	-1.0	0.5	0.1	0.4	1.0	0.9	-0.1	0.2	1.5
France	1.6	-0.4	0.4	0.8	1.2	1.6	1.1	0.7	1.4
UK	1.2	1.2	1.3	1.2	0.9	0.9	1.0	1.2	1.0
Italy	1.4	1.0	0.4	0.8	1.7	1.1	0.7	0.9	1.0
Canada	0.8	0.8	1.0	1.5	2.2	2.2	0.9	1.3	2.2
Australia	0.8	0.8	1.6	2.0	2.4	2.8	1.0	1.6	2.6
Eurozone	0.4	-0.1	0.5	0.8	1.2	1.4	0.6	0.6	1.3
Austria	0.8	1.2	1.0	1.2	1.2	1.2	-0.4	0.9	1.3
Spain	2.2	1.8	2.0	2.0	2.4	2.4	2.8	2.1	2.2
Netherlands	1.4	0.4	1.3	1.7	1.4	1.4	0.4	1.6	1.6
Belgium	0.4	0.4	0.4	0.8	1.2	1.2	1.0	0.7	1.2
Greece	0.3	-0.3	1.4	3.2	3.2	2.2	2.1	1.7	2.0
Portugal	2.0	2.2	2.2	2.4	2.4	2.4	1.9	2.2	2.2
Switzerland	1.2	1.2	1.2	1.6	1.6	1.2	1.5	1.4	1.5
Sweden	-0.6	1.6	1.3	1.3	1.3	1.4	0.5	0.9	1.3
Norway	1.8	1.9	1.6	1.6	1.6	1.6	0.8	1.6	1.6

Ramingen ING Research

		2021	2022	2023	2024*	2025*	2026*
Economie	%JoJ						
Bruto binnenlands product (bbp)		6,3	5,0	0,1	0,4	1,6	1,6
Particuliere consumptie		4,5	6,9	0,8	0,5	1,9	1,9
Overheidsconsumptie		4,7	1,3	2,9	2,5	2,2	1,5
Investeringen		2,4	3,4	1,3	-1,1	-0,5	2,9
Uitvoer		6,9	4,4	-0,5	-0,2	2,9	3,4
Invoer		6,5	4,4	-1,8	-0,1	3,6	4,3
Overige indicatoren	%JoJ						
Consumentenprijsinflatie (CPI)		2,7	10,0	3,8	3,4	2,9	2,6
Werkloosheid (% beroepsbevolking)		4,2	3,5	3,6	3,7	4,1	4,2
Werkgelegenheid (gewerkte uren)		3,8	4,2	1,6	0,7	0,4	0,7
Huizenprijzen (PBK)	jaargem.	15,1	13,3	-2,9	9,0	9,0	4,0
	dec/dec	20,2	2,3	2,0	12,0	5,5	3,5
Aantal verkochte woningen	in dzd.	227	194	183	195	195	200
Begrotingssaldo	% bbp	-2,2	-0,1	-0,4	-1,9	-2,3	-3,0
Overheidsschuld	% bbp	50,4	48,3	45,1	45,1	47,0	48,8
Rente en valuta (einde periode)							
ECB-rente (deposito)	%	-0,50	2,00	4,00	3,00	2,00	2,00
Euribor, 3-maands	%	-0,57	2,13	3,91	2,90	2,10	2,10
NL staatsobligatie, rendement 10jr	%	-0,03	2,90	2,32	2,50	2,90	3,05
EUR/USD-koers	\$ per €	1,14	1,07	1,10	1,10	1,10	1,10

*Bron: Macrobond, ING Research ramingen 8 oktober

Outlook Industry

Volumekrimp '24 – groei '25

Afname PMI – Output blijft op lager niveau hangen

Uitdagingen

2024 krimpjaar – herstel in 2025

2025 brengt verbetering voor grootste industrietakken

Volumeontwikkeling output*

	2023	2024*	2025*
Industrie totaal**	-1,7%	-3,0%	2,0%
Voedingsindustrie	-2,3%	-1,0%	0,0%
Chemie	-10,7%	1,0%	3,0%
Technologische industrie	2,7%	-5,0%	3,0%
- Rubber en kunststof	-9,8%	-4,0%	3,0%
- Metaalproducten	-0,9%	-2,0%	4,5%
- Hightech	7,3%	-3,5%	4,0%
- Transportmiddelen	0,2%	-12,0%	-4,0%

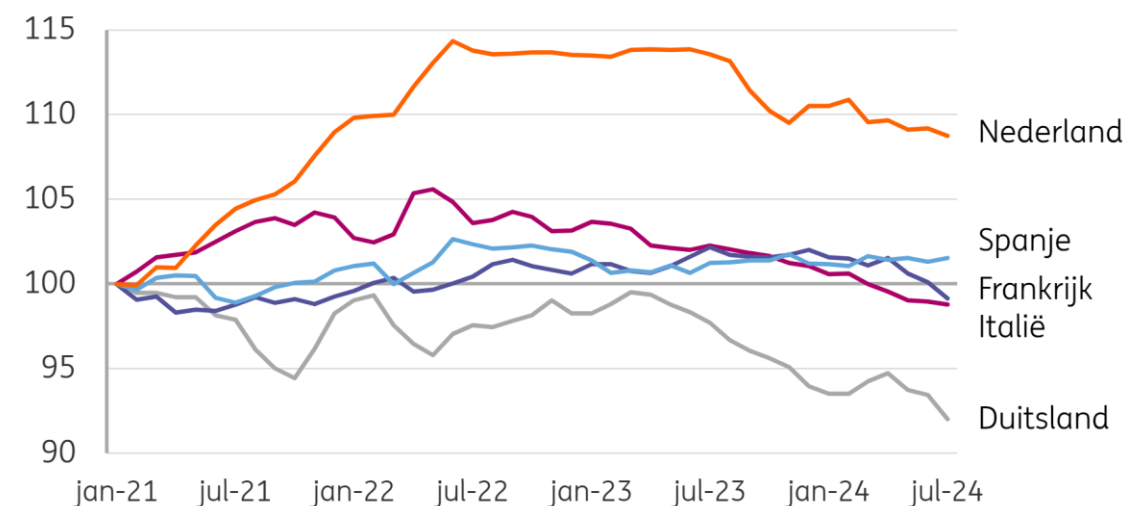
*raming, output tegen basisprijzen (waarde prijsniveau 2021)

**De 3 opgenomen industrietakken zijn goed voor ruim 75% van de industriële productie. De technologische industrie omvat naast de 4 genoemde subsectoren ook de subsectoren 'basismetaal' en 'reparatie en installatie van machines'; hightech omvat de subsectoren 'elektrische en elektronische apparaten en onderdelen' en de 'machines'

Bron: CBS, raming ING Research

Productie nog hoog in Nederland, laag in Duitsland

Ontwikkeling productieniveau industrie*

*3-maands voortschrijdend gemiddelde; Jan-21 = 100; seizoen- en kalendergecorrigeerd

Bron: Eurostat

Na twee jaar krimp klaart lucht in 2025 op voor de industrie

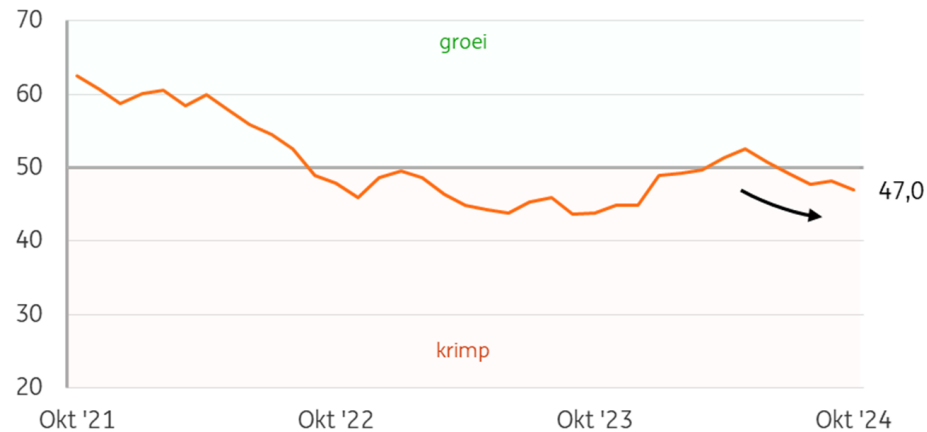
Technologische industrie: krimp maakt in 2025 plaats voor groei

Chemie: enig herstel, maar productieomvang blijft ook in 2025 bescheiden

PMI oktober | verdere afname industriële activiteit

Grotere krimp industriële activiteit

Inkoopmanagersindex Nederlandse industrie*

Stijging inkooprijzen praktisch tot stilstand gekomen

Deelindices voor producentenprijzen, PMI-inkoopmanagersindex industrie*

Orderinstroom verder afgenomen

Deelindex nieuwe orders PMI-inkoopmanagersindex Nederlandse industrie*

Grotere krimp exportorders

Deelindex nieuwe exportorders PMI-inkoopmanagersindex Ned. industrie*

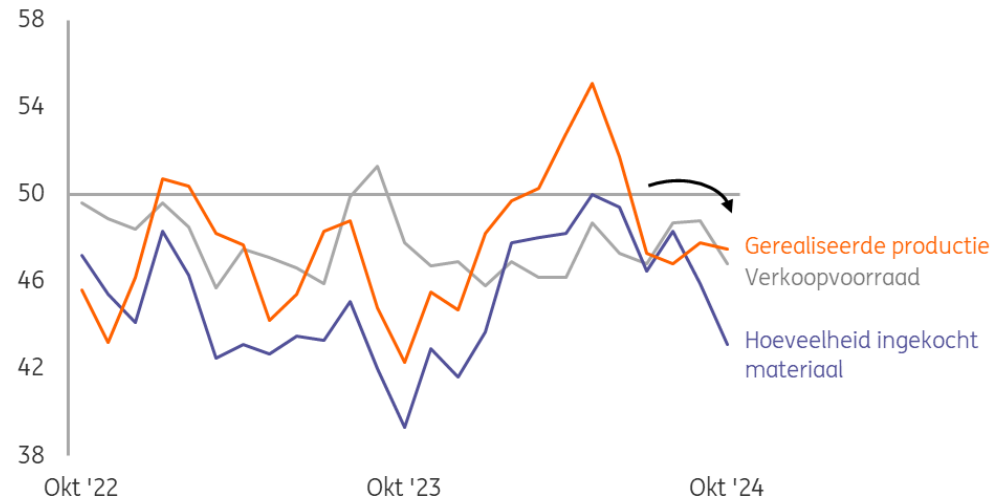
Bron: ING Research o.b.v. NEVI * >50 = groei t.o.v. vorige maand

Bron: ING Research o.b.v. NEVI * >50 = groei t.o.v. vorige maand

Inkoop en voorraad verder terug | Productieverwachting omlaag

Productie blijft afnemen, inkoop en voorraad fors teruggeschroefd

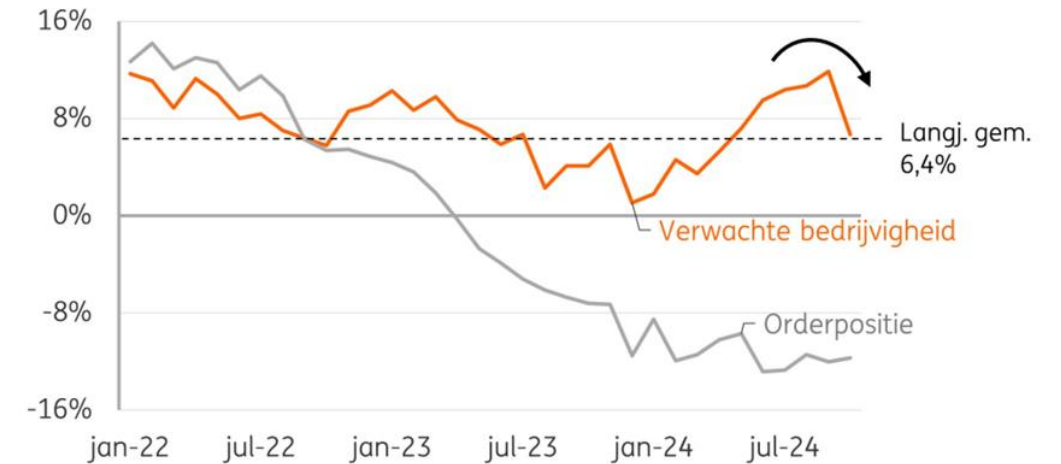
Ontwikkeling vier deelindices van PMI-inkoopmanagersindex Nederlandse industrie*

* >50 = groei t.o.v. vorige maand ** >50 = kortere levertijden dan vorige maand
Bron: ING Research o.b.v. NEVI

Verwachtingen rond productiegroei industrie teruggevalen

Oordeel producenten over orderpositie en verwachte bedrijvigheid, gehele industrie*

*saldo van positieve en negatieve oordelen
Bron: CBS

Eurozone – krimp neemt af – renteverlaging in het verschiet

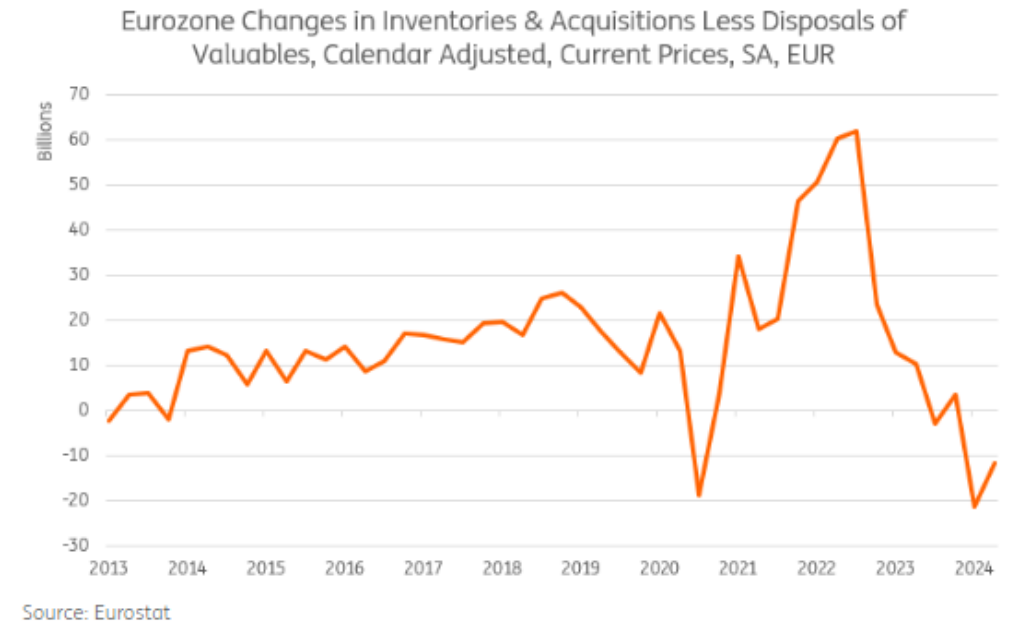
Eurozone PMI remains in contraction territory as ECB considers pace of rate cuts

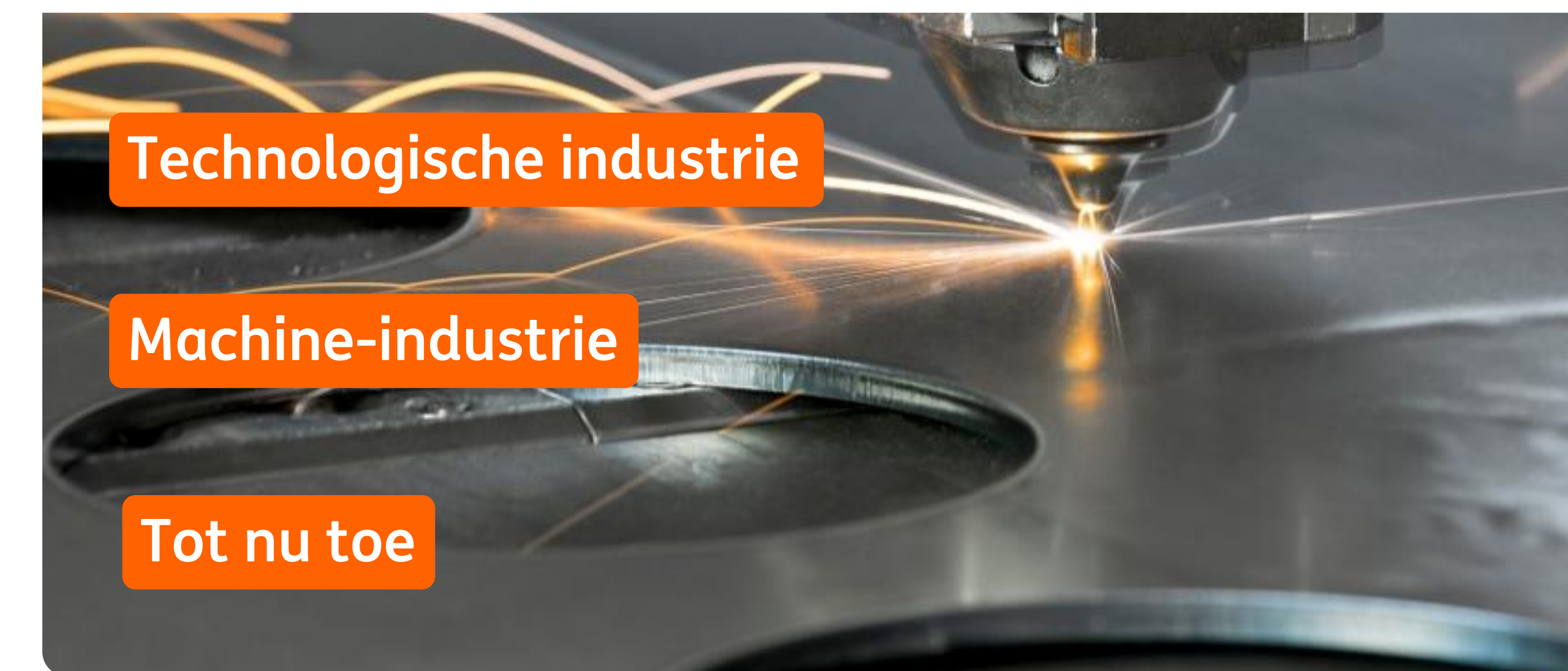
The composite PMI remained broadly stable, increasing from 49.6 to 49.7 in October. The survey is in line with a weak economic environment with slowing inflation thanks to softening demand

Eurozone GDP surprised to the upside in the third quarter

Destocking has started, but after a massive buildup

Technologische industrie

Machine-industrie

Tot nu toe

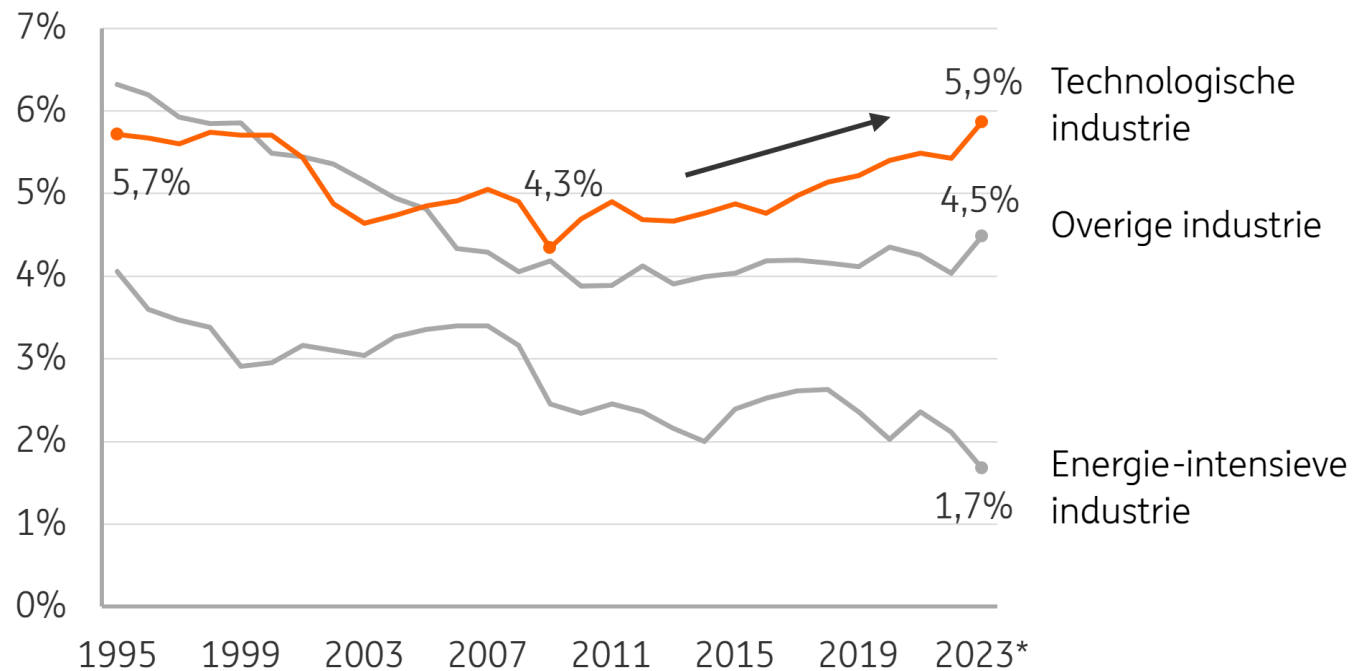

do your thing

Belang industrie

Bbp-aandeel industrie weer in de lift, tech voorop

Toegevoegde waarde industrie in % bbp, werkelijke prijzen*

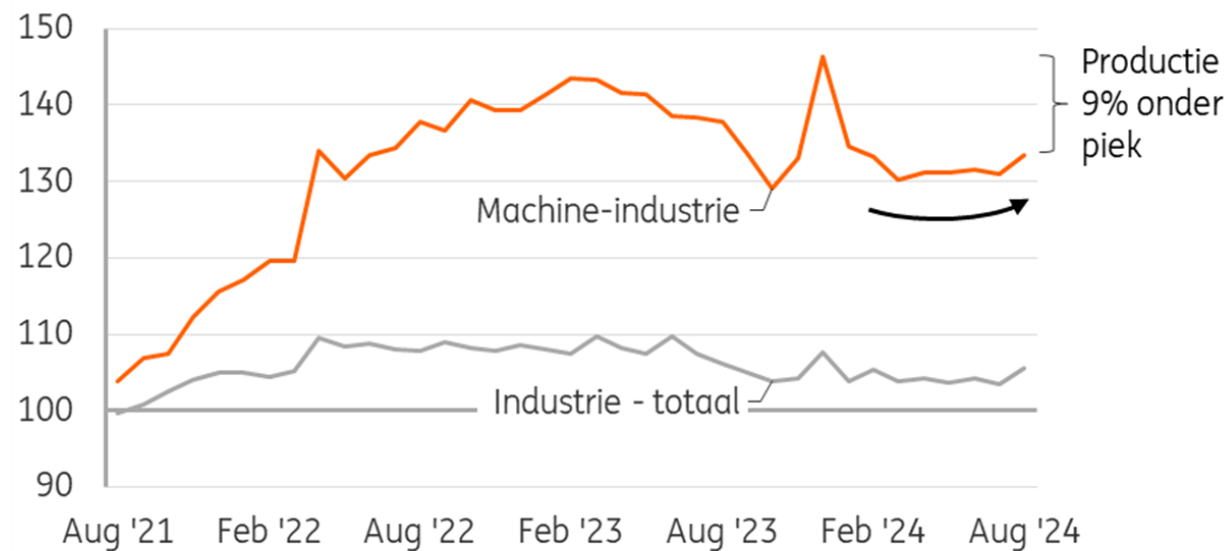
*Technologische industrie: metaalproducten, elektronische en elektrische apparatuur, machines, transportmiddelen, reparatie en installatie van machines. Energie-intensieve industrie: papier, aardolie, chemie, bouwmaterialen, basismetaal

Bron: CBS, ING Research

Machinebouw - conjunctureel

Productie machines na sterke opleving nu geruime tijd lager

Productieniveau Nederlandse industrie, gem. 2021 = 100*

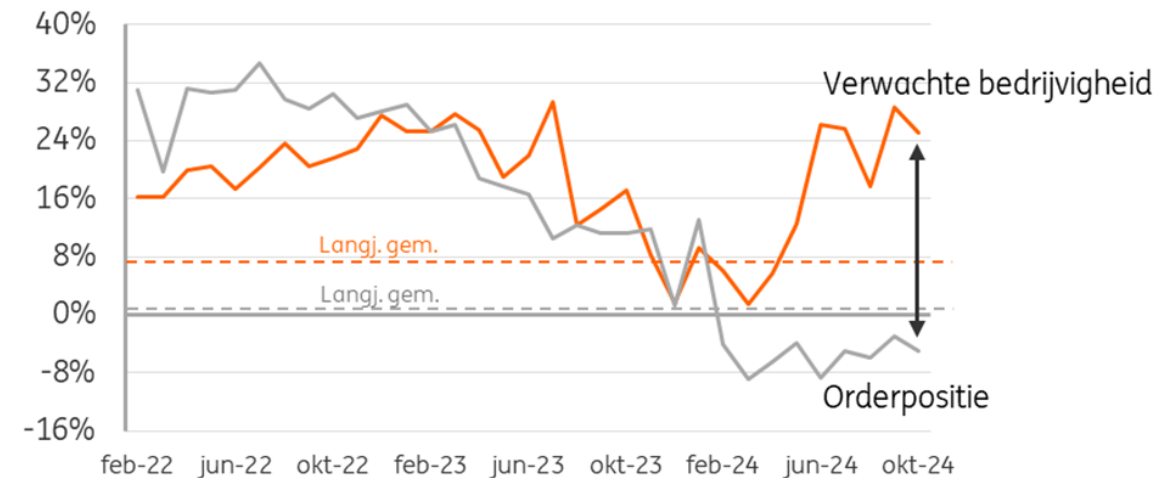

*seizoengecorrigeerde productie

Bron: CBS

Productiegroei verwacht, maar orderboeken slecht gevuld

Oordeel machine- en apparatenbouwers over verwachte bedrijvigheid en orderpositie*

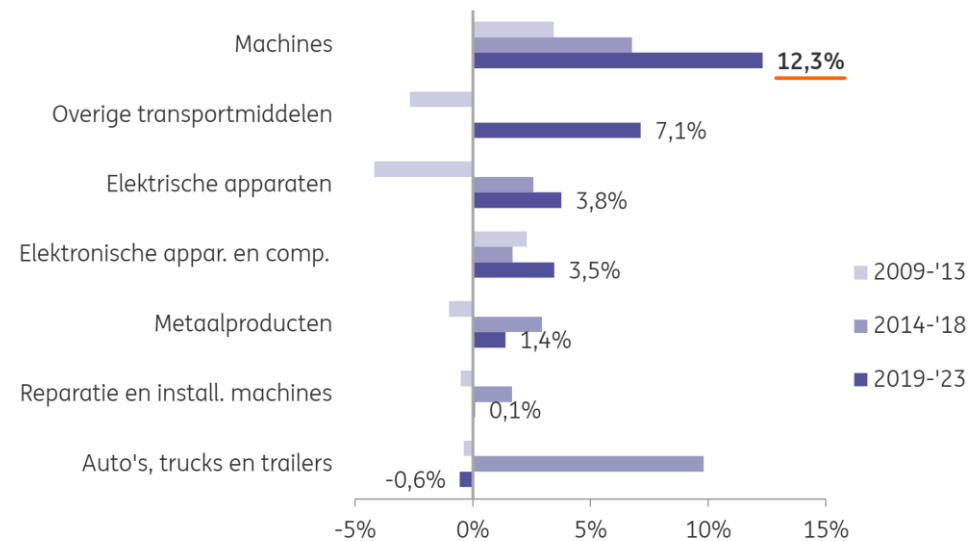
*saldo van positieve en negatieve verwachtingen van producenten van machines en elektronische en elektrische apparaten en onderdelen

Bron: CBS

Ontwikkeling machine-industrie

Machine-industrie veruit het sterkst gegroeid

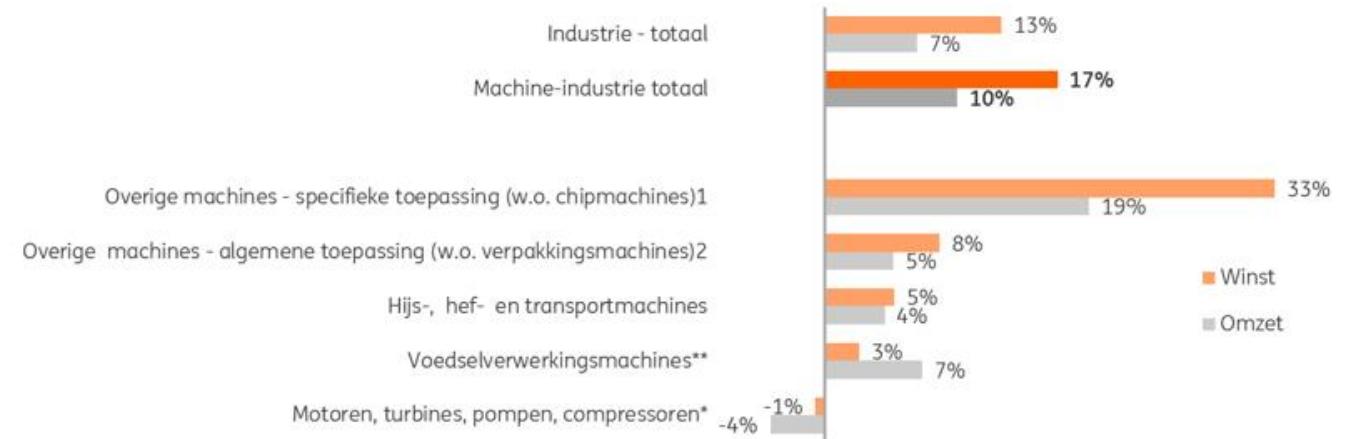
Gemiddelde jaargroei toegevoegde waarde deelsectoren technologische industrie, constante prijzen*

Bron: CBS, ING Research

Niet alleen chipmachines, ook overige machinebouw groeit structureel, maar niet bovengemiddeld hard

Gemiddelde jaarlijkse omzet- en winstgroei van 2016 tot en met 2022

*2022 niet beschikbaar **2016 niet beschikbaar ¹ daarnaast o.a. machines voor elektrotechniek, chemie, farmacie, papier, bouwmaterialen, robotisering ² daarnaast o.a. industriële ovens, koeling, klimaatregeling, kantoormachines, hijs- en hefmachines

Bron: CBS, ING Research

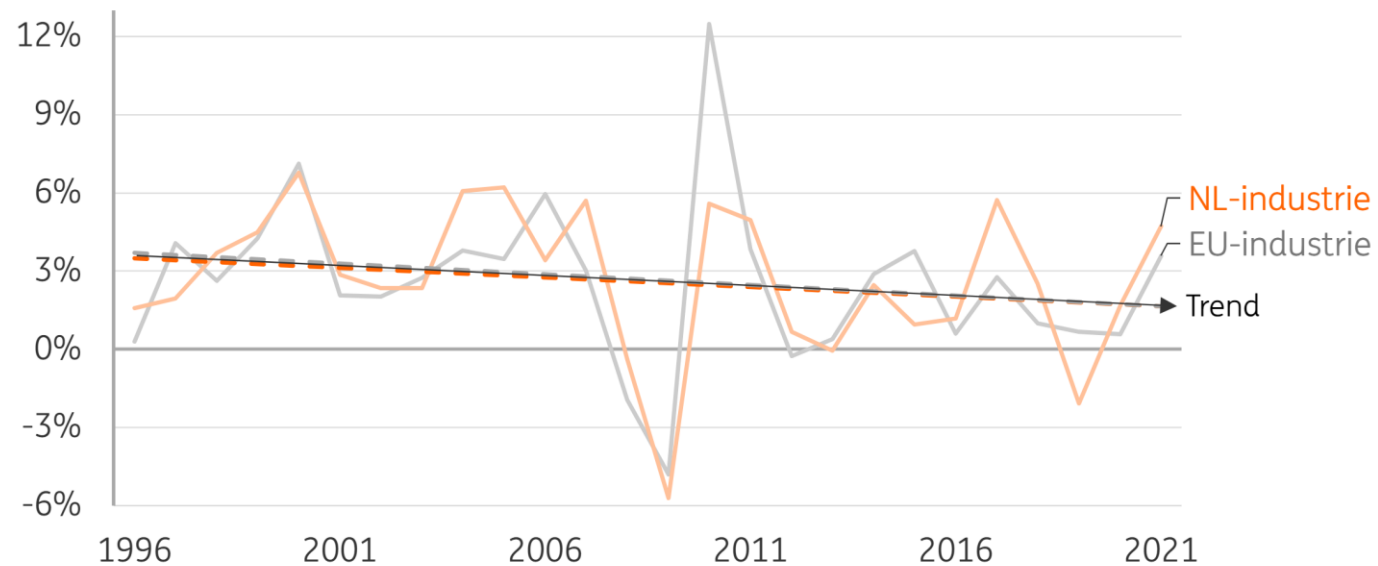
■ Sectorstudie Technologische industrie

■ Verdere productiviteitsstijging noodzakelijk door structurele personeelsschaarste toenemende concurrentie 14

Groei arbeidsproductiviteit NL nihil, industrie steekt gunstig af

Productiviteitsgroei industrie onder druk

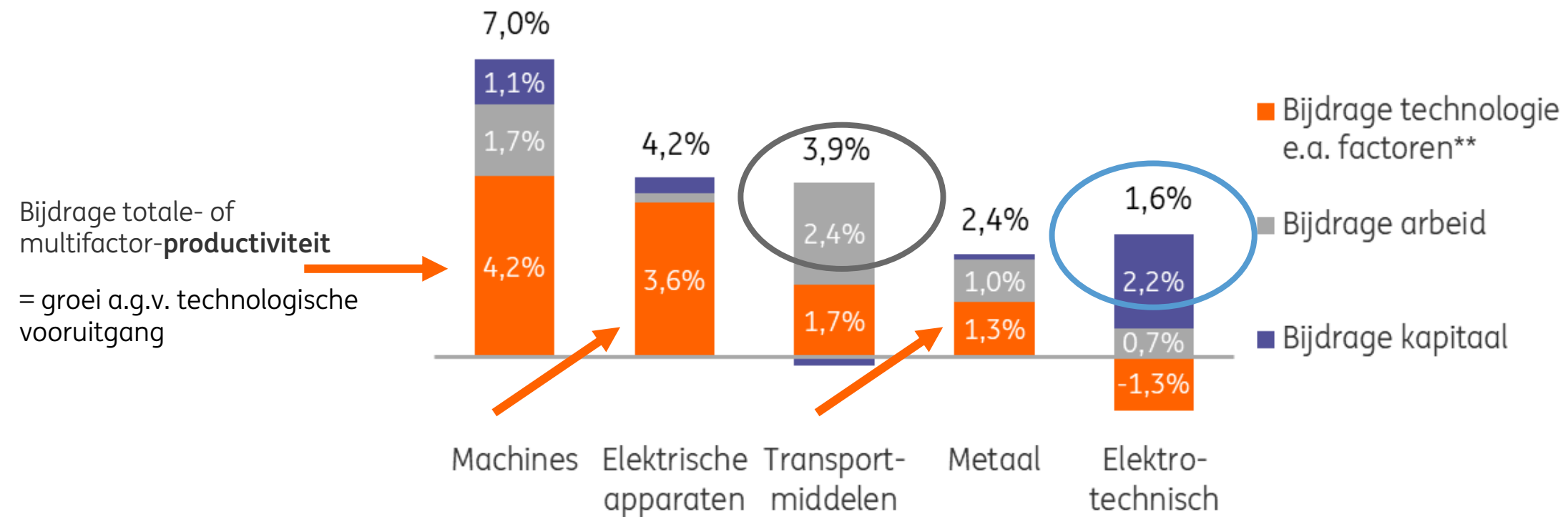
Groei reële arbeidsproductiviteit per gewerkt uur in de industrie

Bron: ING Research o.b.v. Eurostat

Benutting technologische mogelijkheden belangrijkste groeifactor

Gemiddelde jaarlijkse bijdrage deelcomponenten aan groei van de toegevoegde waarde*, 2014 t/m 2019

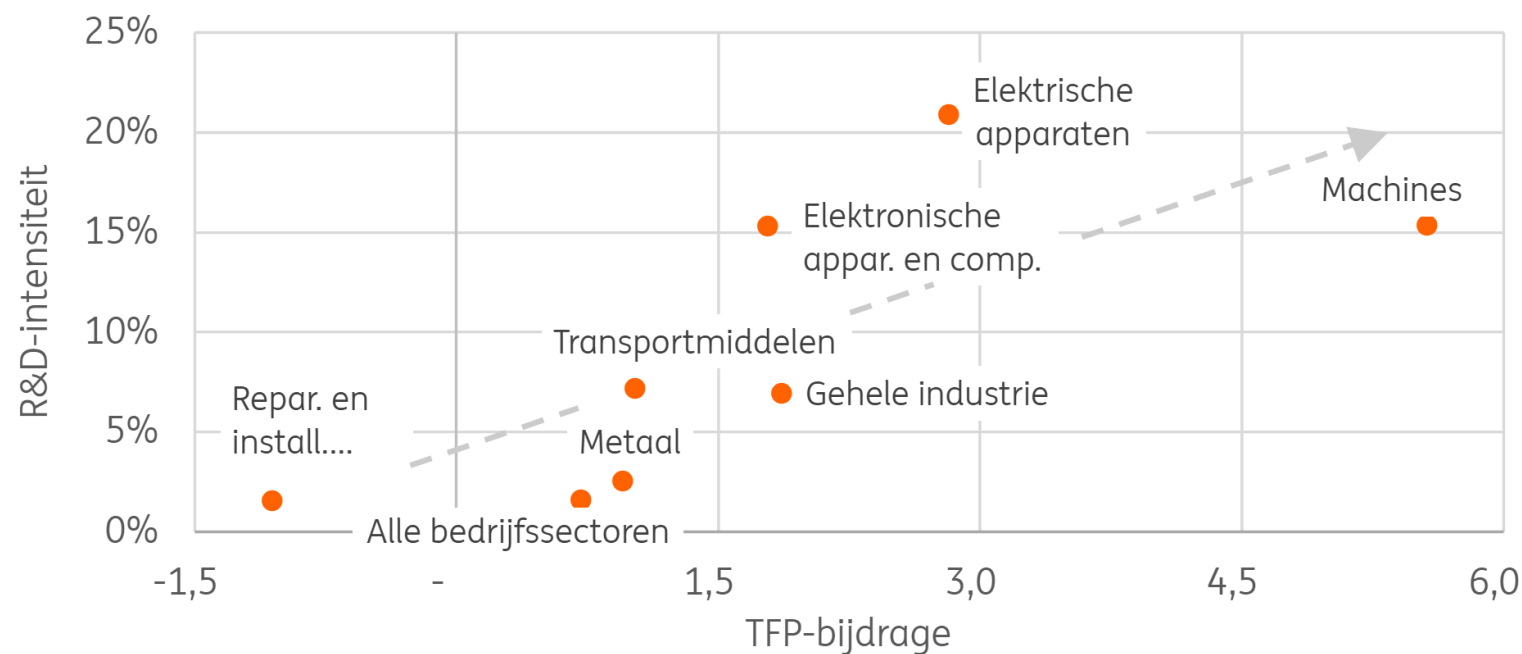

Bron: ING Research o.b.v. CBS *in procentpunten **o.b.v. totale factor-productiviteit, ook wel multi-factorproductiviteit genoemd

Innovatie driver

Innovatievere deelsectoren investeren het meest in R&D

Gemiddelde R&D-intensiteit* afgezet tegen de gemiddelde TFP-bijdrage (in procentpunten) aan de groei van de toegevoegde waarde, 2013-'22

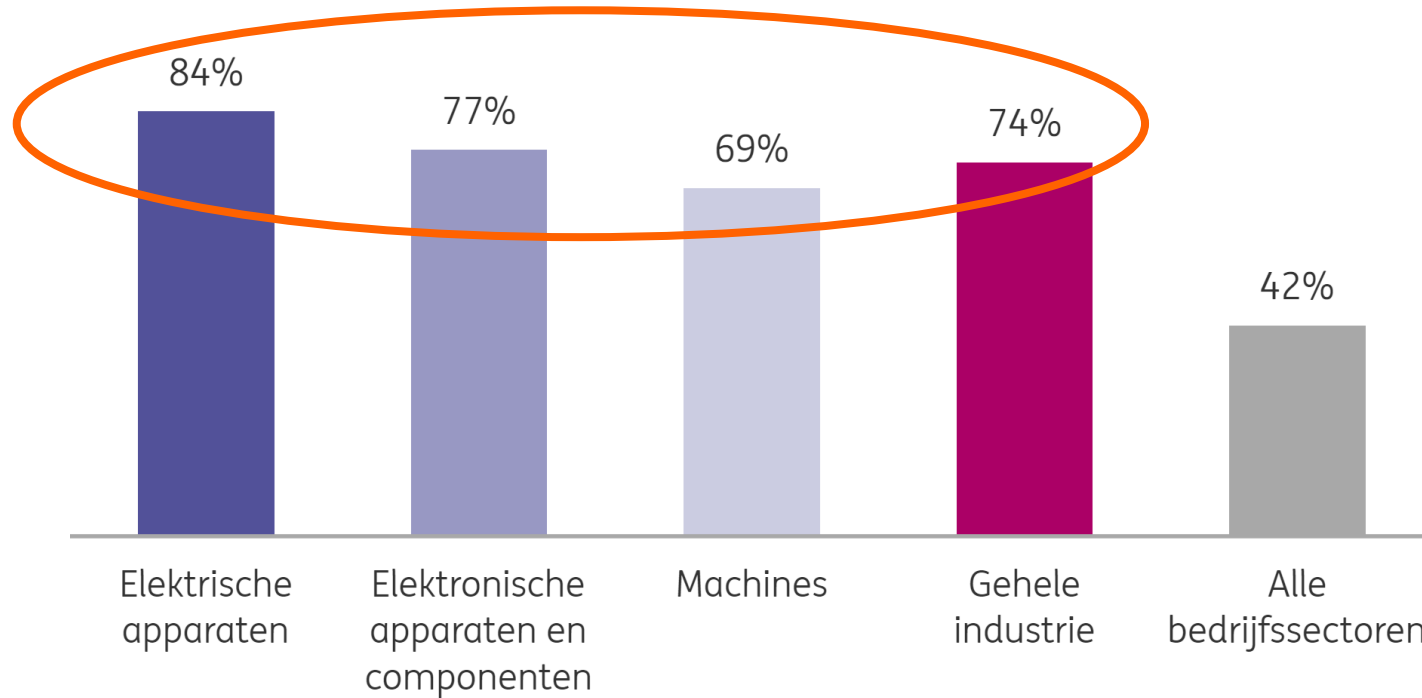

Bron: CBS, ING Research *R&D -uitgaven door bedrijven in % van de toegevoegde waarde; metaal bestaat uit de deelsectoren basimetaal en metaalproducten; Reparatie en installatie machines is incl. meubel- en overige industrie

Innovatie - productiviteit - groei

Technologische innovaties bepalend voor groei industrie

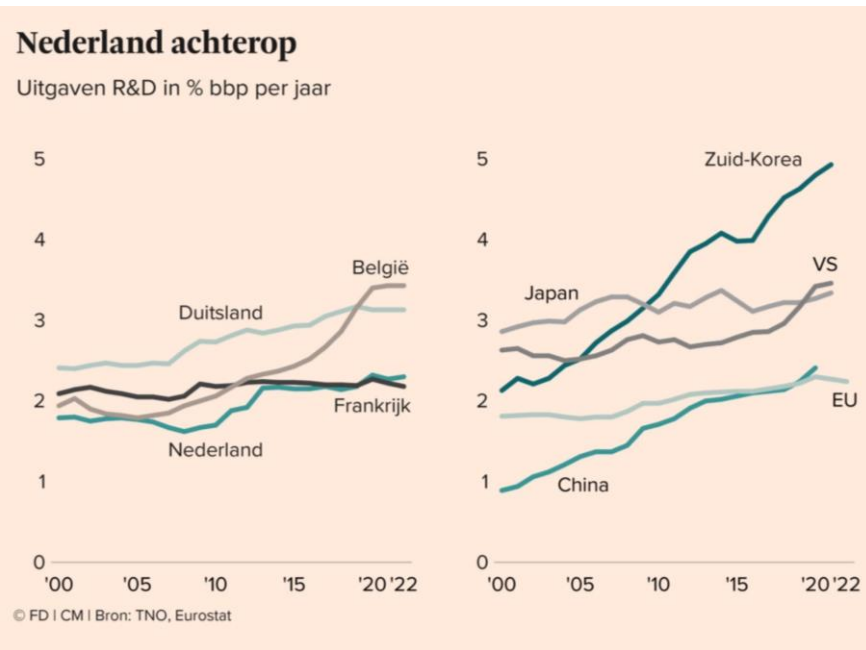
% bijdrage van de totale-factorproductiviteit in de volumegroei van de toegevoegde waarde, in de laatste 10 jaren met groei*

Bron: CBS, ING Research

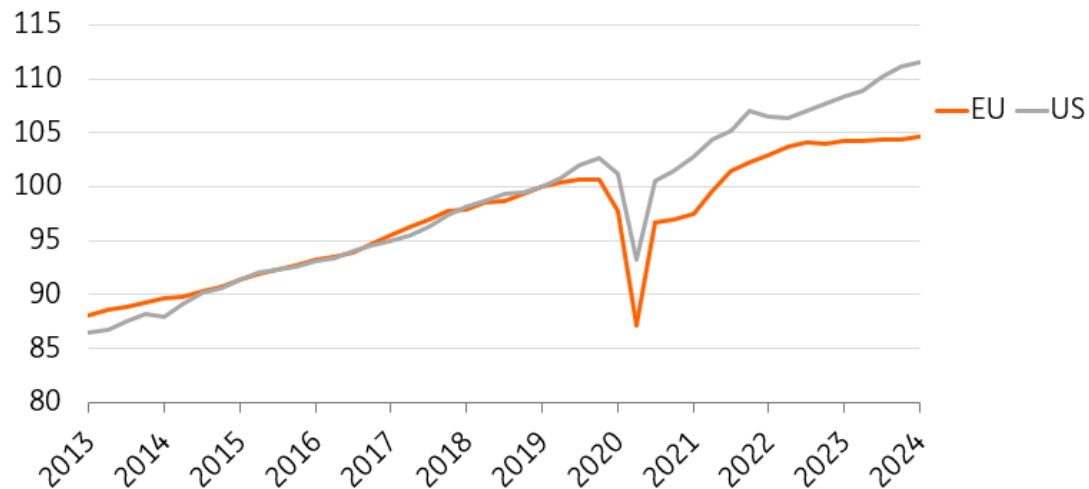
*Dat deel van de volumeontwikkeling van de toegevoegde waarde dat niet voortvloeit uit veranderingen in de arbeids- of kapitaalsintensiteit, maar uit veranderingen in het productieproces, zoals o.a. technologische vooruitgang, schaalvoordelen en veranderingen in bezettingsgraden

Innovatie (R&D) als driver voor groei

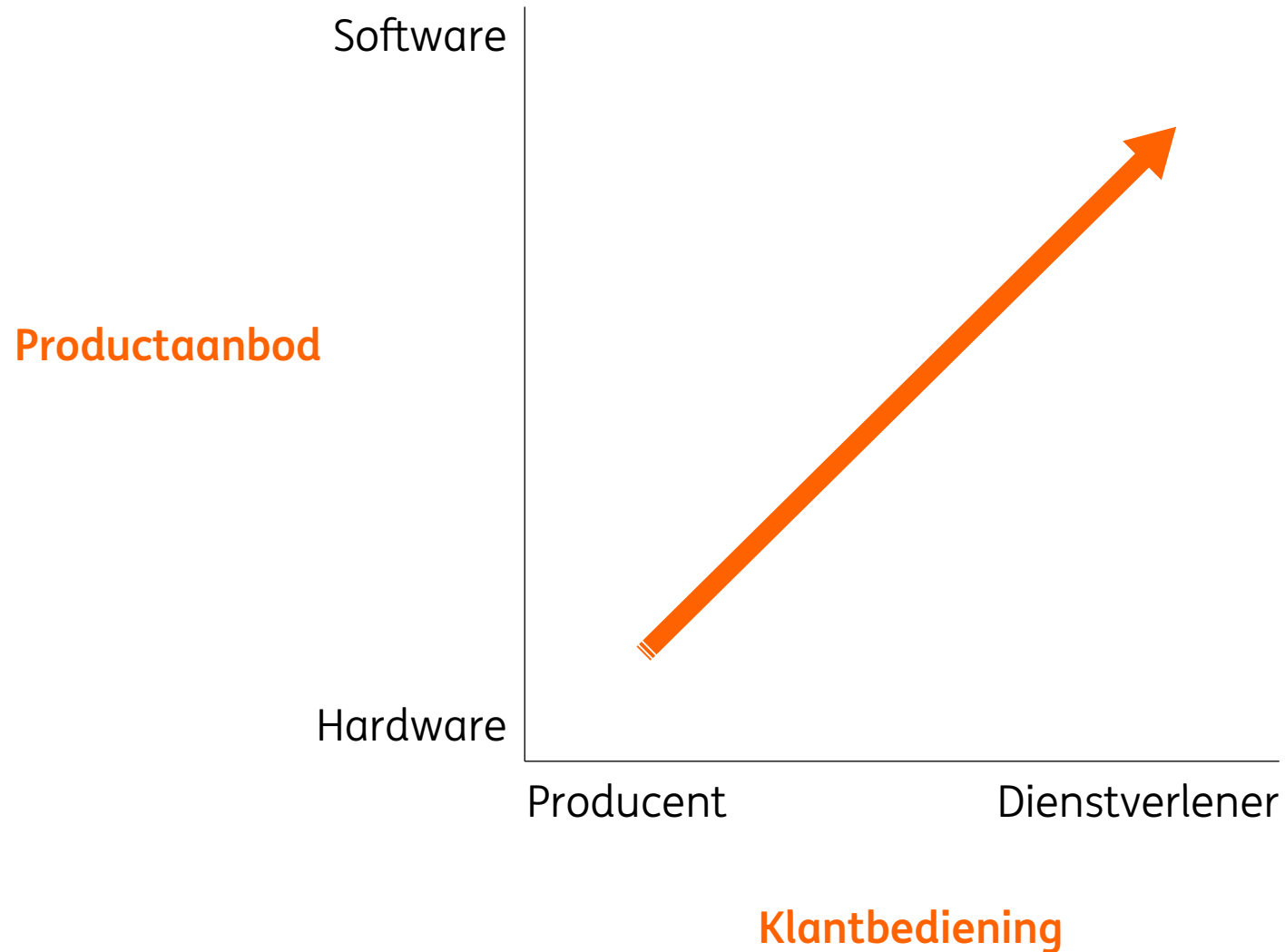
- Welvaartsgroei door innovatie
- Investeren in R&D
- In 2022 gaven bedrijven en de overheid in Nederland €22 mrd uit aan onderzoek en ontwikkeling (R&D).
- Verdubbeling t.o.v. 2012
- 2,3% NL bbp | Europese doelstelling 3%
- EU loopt ver achter op de mondiale concurrentie
- VS: 3,5%, Zuid-Korea 5% bbp naar R&D

BBP EU blijft sinds pandemie ver achter bij VS

- Oproep Draghi rapport EU
 - € 800 miljard om economie te boosten
 - CO2 neutraal en meer zelfvoorzienend
 - Hoe consensus te vinden in meer nationalistisch Europa
 1. slimmer te gaan werken,
 2. nieuwe industrieën op te zetten,
 3. verder te verduurzamen

Van producent van hardware richting dienstverlener en software

Meer weten?

Gert Jan Braam

Sector Banker Industry

E: gert.jan.braam@ing.com

M: +31 6 12298415

<https://www.linkedin.com/in/gertjanbraam/>

www.nl/industry

do your thing